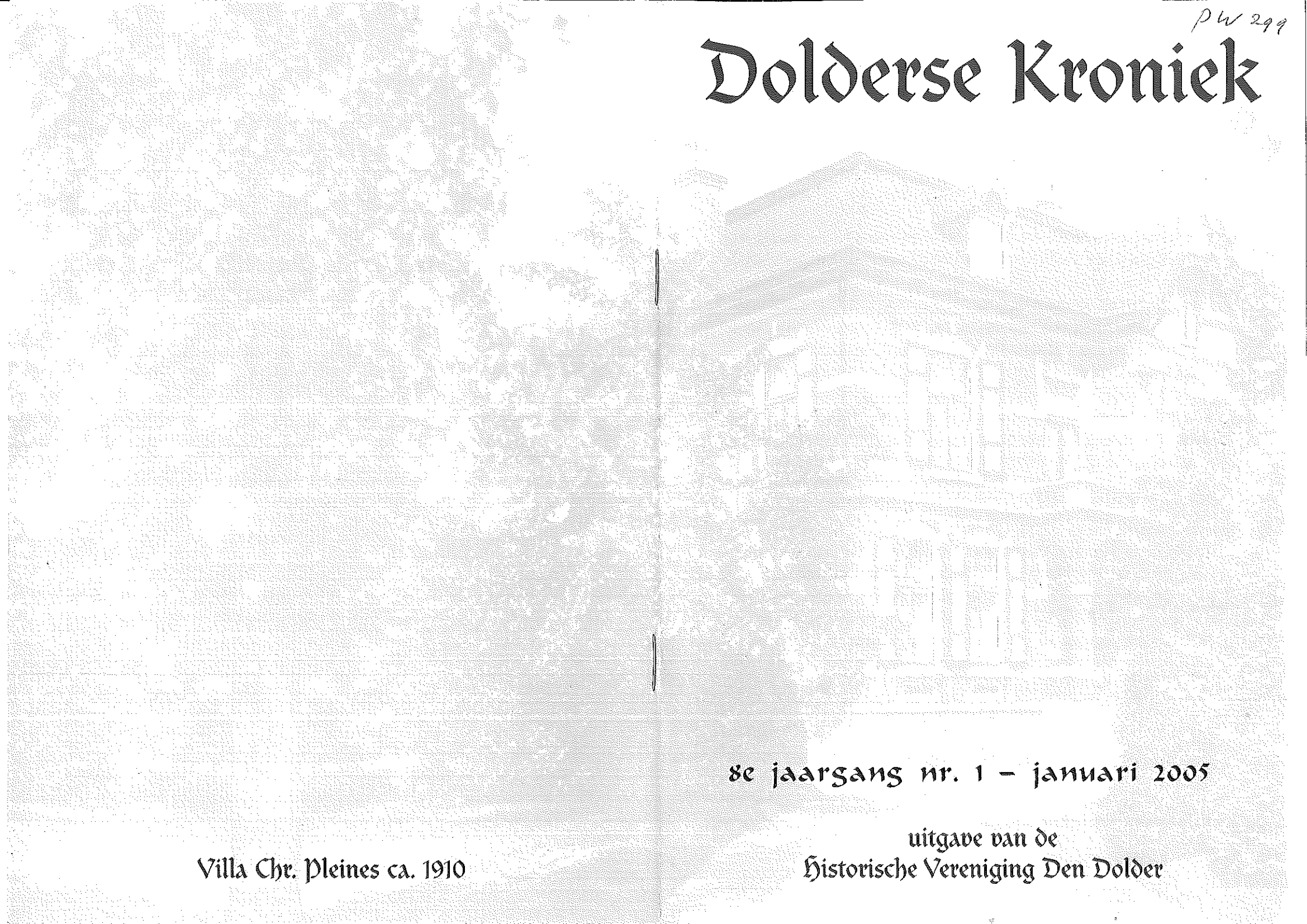

PW 299

Dolderse Kroniek

8e jaargang nr. 1 – januari 2005

Villa Chr. Pleines ca. 1910

uitgave van de
Historische Vereniging Den Dolder

Historische Vereniging Den Dolder

Opricht 9 april 1997.

8e jaargang nr. 1, januari 2005

Verschijnt in de maanden: januari, mei en september.

Bestuur

Voorzitter: Bodes de Vries, Willem Coxlaan 12,
3734 BW Den Dolder.
tel. 030-2283082

Secretaris: Mieke van der Ploeg, Pleineslaan 61,
3734 EM Den Dolder.
tel. 030-2288252

Penningmeester: Jacques Geel, Eekhoornlaan 33,
3734 GW Den Dolder.
tel. 030-2283855

Redactie

Mieke van der Ploeg (zie boven)
Hoofredactie.
Albert van Silfhout, Joh. v. Duurenlaan 20,
3734 VD Den Dolder.
tel. 030-2293522

Ria Efdeé, Eekhoornlaan 33,
3734 GW Den Dolder.
tel. 030-2283855

Tekstvoorstellen en reacties naar de redactie.

Alle rechten voorbehouden.

Overname uit deze uitgave is alleen toegestaan na schriftelijke toestemming van het bestuur van de Historische Vereniging Den Dolder.

De contributie bedraagt 13,60 euro per jaar.

Betaling is mogelijk: Kontant bij de penningmeester,
of op postrekening 7739816 t.n.v. **Historische Vereniging Den Dolder**.

De homepage op internet van de vereniging is:
<http://www.geocities.com/albvs/dendolder>

ISSN: 1389-0026

Redactioneel

In de eerste plaats wensen het bestuur, de redactie en alle medewerkers van de Historische Vereniging Den Dolder u een voor spoedig en gezond 2005.

Dit nummer telt drie bijdragen, elk over de beginjaren van Den Dolder.

Rob Haars vervolgt aan de hand van de notulen van de bestuursvergaderingen van "eene School met den Bijbel" de gang van zaken in de jaren 1914 t/m 1916. Voorzitter Pleines blijkt een behoorlijk feodaal heerser, die bijv. eigenmachtig beslist een kandidaat-onderwijzer af te wijzen wegens enkele geruchten (hoewel hij door het bestuur als geheel was uitgenodigd een proefles te komen geven). En het advies van de schoolcommissie Zeist om de lokalen te ventileren voert hij niet uit omdat hij dit niet "goed" vindt. Anderzijds moet hij een gulle sponsor van de school zijn geweest; elke onderwijzer moet nl. een verklaring ondertekenen dat hij/zij ontslagen kan worden bij overlijden van de voorzitter! Harm Sok verdiept zich nog eens in de oorsprong van de naam van ons dorp, en de daadwerkelijke oprichtingsdatum van Den Dolder. Daarbij blijkt "onze" naam al in 1239 in documenten te zijn opgedoken. De officiële naam van onze buurtschap is echter pas op 1 februari 1912 vastgelegd in een gemeenteraadsvergadering, na enkele maanden gesteggel en min of meer gedwongen door voortvarendheid van de toenmalige Nederlandse Spoorwegen en het rijk bij de naamgeving van het nog te bouwen station. Over 7 jaar kunnen we dus ons eeuwfeest gaan vieren! Tot slot nemen we vijf stukjes op die eerder zijn verschenen in de Dolderse Gids van 1958.

De heer Staal was in de jaren '50 de beschrijver van de Dolderse geschiedenis, en we hebben veel vraag gekregen om van hem nog eens wat te publiceren. Deze serie van 5 korte stukjes beschrijft het ontstaan van "Het Stille Hofje".

De redactie wenst u veel leesplezier!

Eene school met den Bijbel (10)

De ontslagaanvraag van de heer De Heus is er één in een inmiddels al lange reeks, maar niet iedereen legt zich er meteen bij neer.

"Na de sluiting wordt nog besproken de mogelijkheid om den Heer de Heus hier te houden. De Heer Lasterie meent dat hij hoofdzakelijk vertrekt, omdat hij de bekende verklaring heeft moeten onderteekenen, dat het Bestuur hem kan ontslaan bij eventueel overlijden van den Voorzitter. De Voorzitter had er geen bezwaar tegen om die verklaring te royeren, indien we daardoor den Heer de Heus konden behouden, maar de andere Bestuursleden verklaarden geen kans te zien om dan het noodige geld bijeen te krijgen, om de school op dezelfde voet te kunnen voortzetten. De verklaring wordt dus niet ingetrokken."

Het bovenstaande houdt wel in dat het bestuur met spoed aan de slag moet om voor de zomervakantie in de vacature te kunnen voorzien. Op 9, 14 en 22 juli worden vergaderingen belegd met betrekking tot de vacature De Heus.

"Er blijken 37 sollicitatiebrieven te zijn ingekomen, welke worden voorgelezen en besproken. Het volgende vijftal wordt opgemaakt:

R. Battenberg te Heelsum,

T. Braker te Alphen a/d Rijn,

P.J. ten Haaft te Putten,

J. Gathier te Ede,

J.H. van Manen te West IJsselmonde.

Besloten wordt dat deze Heeren zullen bezocht worden door de Heeren Lasterie en Schouten, Maandag a.s. en de Heeren Lasterie en van der Meij d.a.v.

Hierna sluiting met dankzegging."

"Alle Bestuursleden zijn aanwezig, alsmede de Heer Lasterie.

Aan den Heer ten Haaft, die ook uitgenodigd was om proefles te komen geven, is door de Voorzitter getelegrafeerd niet te komen. De secretaris merkt op dat dit niet geheel juist is, omdat toch in de vorige vergadering besloten was hem wel te laten komen. De Voorzitter stemt dit toe, maar zegt dit gedaan te hebben, eerstens omdat de tijd waarop de proefles zou plaats hebben, niet goed schikte en ook omdat hij minder goede geruchten omtrent dien sollicitant had vernomen. De Heer Lasterie meent dat die geruchten niet zoo heel erg waren en men daarop niet te veel moet afgaan. Bij de proefles heeft de Heer J.H. van Manen te West IJsselmonde het best voldaan en wordt deze met algemeene stemmen benoemd, van welke benoeming hem meteen per telegram wordt kennis gegeven. Besloten wordt om per advertentie in "Onze Vacature" mede te delen, dat in de vacature is voorzien."

Dat het vertrek van de heer De Heus door het bestuur bijzonder wordt betreurd, mag blijken uit het jaarverslag van het schooljaar 1914/1915.

"Onze onderwijzer van bijstand de Heer G.J. de Heus heeft met ingang van 1 October a.s. eervol ontslag aangevraagd, wegens zijne benoeming te Haarlem en ofschoon het Bestuur hem zeer ongaarne ziet gaan en zijn heengaan als een groot verlies voor onze school beschouwt, kan het toch niet anders doen, dan hem op genoemden datum op de meest eervolle wijze ontslag te verleenen. Moge het hem in zijn nieuwe betrekking in alle opzichten welgaan."

De vergadering van 1 september 1915 is weer een reguliere bestuurvergadering.

"De Voorzitter deelt mede, dat hij een brief ontvangen heeft van de schoolcommissie te Zeist, waarin in overweging gegeven wordt, eenige veranderingen aan te brengen in de verlichting van de twee laatste lokalen en in elk lokaal één openslaand raam aan te bren-

gen met het oog op de ventilatie. De Voorzitter heeft bedoelden brief echter niet bij zich. Hij is van meening dat de aangegeven veranderingen niet goed zijn en wenscht ze dus niet te doen uitvoeren.

De nieuwbenoemde onderwijzer, de Heer J.H. van Manen, heeft medegedeeld dat hij 1 October a.s. zijn functie hoopt te aanvaarden. Aan den Voorzitter heeft hij verzocht om in Utrecht te mogen overnachten, omdat hij 3 maal 's weeks aldaar les moet nemen. Dit wordt hem niet toegestaan, maar besloten wordt hem vergunning te geven Vrijdags om vijf uur naar Utrecht te vertrekken om des Maandagsmorgens bijtijds terug te komen. Is het zijn beurt om de Zondagschool te leiden, dan moet hij natuurlijk zorgen bijtijds aanwezig te zijn.

Besloten wordt om de kinderen van de 5e en 6e klasse een schoolreisje naar Amsterdam te laten maken en wel op een Zaterdag. De regeling hiervan wordt aan den Heer Lasterie overgelaten.

De Heer Lasterie heeft den Heer Pleines gevraagd om een wagen met paard, ten einde de bloemen van de Floralia Vereeniging naar Huis ter Heide te brengen, ter beoordeling. De kinderen moeten er 's morgens zijn met de bloemen, 's middags voor het feest en de volgenden dag om de bloemen te halen. De Heer Pleines heeft dit geweigerd, waarop de bloemen door de kinderen met een handwagen zijn weggebracht. Besloten wordt op de verjaardag van de koningin geen school te houden."

Merkwaardig is het dat ten tijde van deze bestuursvergadering (donderdag, 1 september 1915) de viering van koninginnedag (31 augustus) nog niet had plaatsgevonden. Was het nieuwe schooljaar wellicht nog niet begonnen? Ook de zondagsrust kwam niet in het geding.

Gewoontegetrouw wordt de algemene vergadering weer in september gepland. Ook nu spreekt men met veel waardering over de wijze waarop de heer De Heus zich van zijn taak heeft gekweten.

"Aanwezig zijn 17 personen, waaronder enige dames.

De Voorzitter merkt op dat er zoo weinig vrouwen op de vergadering komen, en spreekt de hoop uit dat op een volgende vergadering ook de moeders tegenwoordig zullen zijn.

De Heer Lasterie wordt nu het woord verleend, die tot onderwerp heeft: "Een les over oorlog zoals die op school wordt gegeven."

Deze wordt met aandacht gevolgd en dan zegt de Voorzitter hem dank voor zijn voordracht.

Opgemerkt wordt dat het gewenscht is om convocatiebiljetten rond te zenden voor eene vergadering. De Voorzitter vraagt of de aanwezigen erop gesteld zijn dit jaar nogmaals eene vergadering bij te wonen, waarop een spreekbeurt of lezing zou worden gehouden. Allen zijn er voor. De Heer Pleines vraagt of de Heer Lasterie voor een spreker wil zorgen. B.v. tegen half December. De Heer Lasterie zal het beproeven.

De Voorzitter dankt de Heer de Heus, die de laatste maal in ons midden is, voor de uitnemende wijze waarop hij zijn taak op de school steeds heeft waargenomen. Hij zal bij ons in aangename herinnering blijven."

In januari 1916 vinden twee vergaderingen kort na elkaar plaats. Hoog op de agenda staat de aan de heer van Manen verleende "vergunning" om in Utrecht te mogen overnachten.

"De Heer van der Meij merkt op dat het besluit van de vorige vergadering betreffende den Heer van Manen, door den secretaris aan hem zou worden medegedeeld. De secretaris was van meening dat dit mondeling door den Heer Pleines zou worden gedaan, omdat het betreffende verzoek ook op die wijze was ingekomen. Intusschen is den Heer van Manen schriftelijk mededeeling gedaan. De Voorzitter deelt mede, dat de Heer van Manen meent, dat hij hier niet behoeft te overnachten. De Heer van der Meij zegt dat hij de Heer van Manen 10 minuten over half vier aan het station heeft ontmoet, terwijl de school eerst om kwart voor vier uur behoort te eindigen. De Heer Pleines zal dit onderzoeken en

bespreken. Besloten wordt om Dinsdag a.s. des avonds om kwart voor acht uur weder te vergaderen, op welke vergadering de Heer van Manen zal verzocht worden aanwezig te zijn.

De Heer van der Meij bepreekt de wenschelijkheid van meerdere bestuurvergaderingen b.v. elke twee maanden en hij vraagt tevens of het mogelijk is dat het Bestuur de school meer bezoekt. Wat het eerste punt betreft, wordt besloten elke maand vergadering te houden, die de Voorzitter zal bijeenroepen. Wat het tweede punt betreft, dit is moeilijker. De Heer Pleines is dikwijls afwezig en dan kan de Heer Prang ook niet. De Heer van der Meij zou nu en dan wel kunnen. De secretaris zou zich ook wel eens een enkele keer vrij kunnen maken. Besloten wordt dat elk Bestuurslid zijn best zal doen om de school eens te bezoeken, terwijl de Voorzitter verklaart voornemens te zijn, zoo mogelijk elke week op school te komen."

Inderdaad, precies een week later komt het bestuur weer bijeen. Zoals afgesproken, is de heer Van Manen ook aanwezig.

"Ingekomen is een brief van den Heer van Manen, alsmede de verklaring betreffende ontslag, bij overlijden van den Voorzitter. De Voorzitter merkt op, dat de opzeggingstermijn in die verklaring niet zes, maar drie maanden moet zijn.

Na een lange discussie erkent de Heer van Manen dat hij niet het recht heeft elders te overnachten. Hij zal het, buitengewone gevallen voorbehouden, dan ook niet meer doen. Voor de dagen van Vrijdagavond 5 uur tot Maandagmorgen is hem vergunning verleend in Utrecht te vertoeven. De Heer van Manen zal nu aan het Bestuur vragen of hij nog een of twee nachten in Utrecht mag blijven."

In de vergadering van 25 februari 1916 is het eerste agendapunt de brief van de heer Van Manen.

"Ingekomen is een brief van den Heer van Manen, waarin hij

vraagt ook Donderdag en Maandagnacht in Utrecht te mogen blijven, in het belang van zijn studie. Maandagavond heeft hij tot half elf les en moet dan tot den laatsten trein wachten. Die Maandagavondles is maar tot september a.s. Besloten wordt hem voor maandagnacht verlof te verleen tot September, maar voor Donderdagnacht niet. De reden waarom hij ook Donderdagnacht in Utrecht zou willen blijven, is in zijn brief niet vermeld.

De Voorzitter deelt mede, dat hij een paar maal op school is geweest. Over Mej. Koning en den Heer van Manen had hij geen klachten, maar over het onderwijs van den Heer Lasterie was hij niet geheel voldaan. De Bijbelsche Geschiedenis b.v. was wel goed, maar de kinderen hadden er weinig aan. De toepassing was achterwege.

Het rekenen leek den Heer Pleines veel te gemakkelijk voor de hoogste klassen en toch werden er herhaaldelijk fouten gemaakt. Des middags werd er eerst 20 minuten over één uur begonnen, dus vijf minuten te laat, waarop de Voorzitter den Heer Lasterie heeft gewezen."

De gezagsverhouding kan als nogal feodaal worden gekenmerkt. Het gezeur over te laat beginnen, is evenwel van alle tijden.

Rob Haars

Hoe oud is Den Dolder ?

Het is niet eenvoudig daar een antwoord op te geven. Over het ontstaan van de naam Den Dolder zijn in het eerste nummer van onze kroniek, in het artikel "een plaatsnaam aan de wandel", al enige suggesties gedaan.

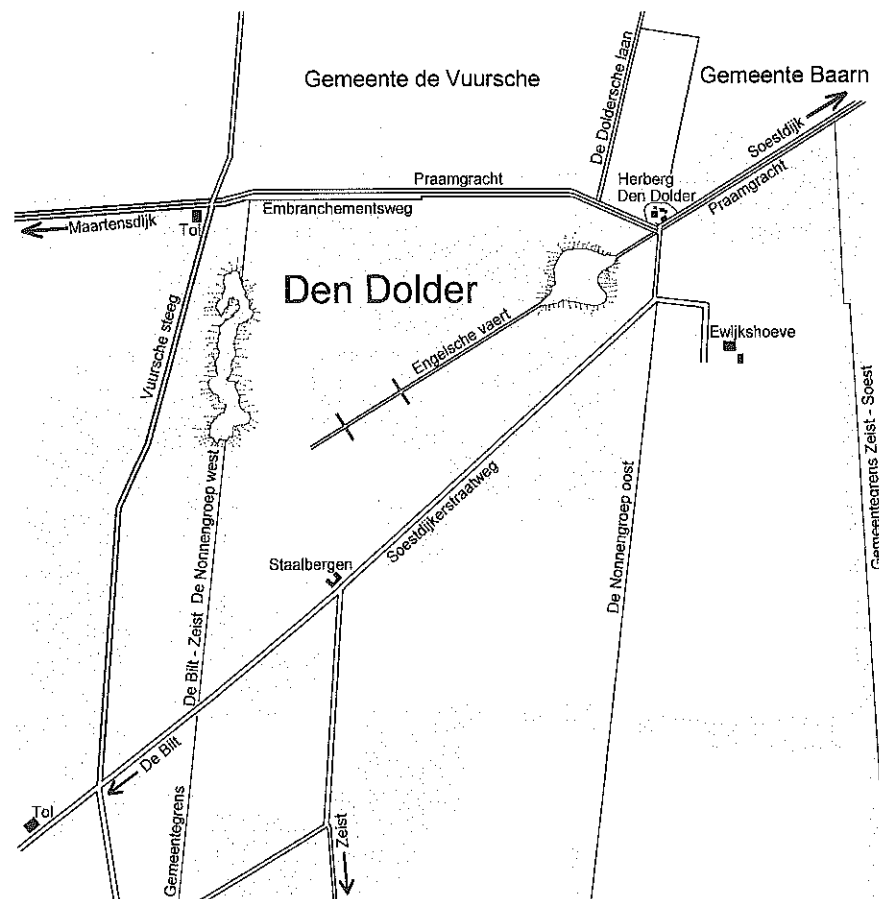
De heer G.J. Uitman te Zeist heeft in de Zeister Nieuwsbode in 1952 de volgende mogelijkheden geschetst.

"De naam kan samenhangen met de benaming Dollart en Dullaert, inhammen in zee in Groningen en Zeeland. Uit 1524 dateert een Dollaert bij het kasteel Duurstede. Het Oudfries kent dollert (dullert) in de betekenis van groot gat in de grond, kom, laagte, poel. Dit woord ontstond uit dole, dol = del, gracht, poel.

"Dolder" ontstond uit Dolre, Dulre. In 1935 werd bij Zeist een huis van dezelfde naam afgebroken. Vergelijken we de terreingesteldheid aldaar met die, welke de woorden Dol en Dollart aanduiden, dan constateren we dat in ons "Den Dolder" tegenwoordig geen del of poel meer bestaat.

Maar drassig terrein kan aanwezig zijn geweest op of nabij het vroegere buiten van deze naam. Dat een naam, die feitelijk niet meer van toepassing is, toch blijft bestaan, is heel gewoon bij geografische benamingen. Zo komt in West-Vlaanderen Dullaert veelvuldig voor als benaming van een hofstede of stuk land, in een paar gevallen inderdaad als de benaming van een voormalige poel."

De bewering van de heer Uitman over het ontstaan van de naam Den Dolder klinkt aannemelijk. Hoewel hij in 1952 beweerde, dat er in het gebied van Den Dolder geen del of poel meer bestaat, was dit niet juist. Toen en ook nu bestaan daar nog wel degelijk een paar poelen. Een bewoner die al meer dan 60 jaar in dat gebied woont kan dat beamen. Met dat gebied bedoelen we de driehoek van de Soestdijkerstraatweg de huidige Soestdijkerweg, Embranchementsweg en De Vuursche steeg. Waar de naam Den Dolder werkelijk van is afgeleid, hopen we nog een keer te vernemen.

Kaart van het gebied "Den Dolder".

De nu waargenomen poelen zijn in de oude kaart aangebracht.

Het is in ieder geval zeker dat de naam Den Dolder reeds in het jaar 1239 in officiële brieven werd genoemd.

"In de jaare 1239, verleende Bisschop Otto aan den Proost van 't Kapittel van St. Jan te Utrecht vrijheid tot het graaven van een Weteringe, van hunne Veenen, in hunne bosschen van Vuursche gelegen, tot in de rivier de Eem, met het regt van Schouwinge, ten eeuwige dage. Die vaart, welke nu (d.i. in 1772) de Pijnenburger Grift, of de Praamgraft, genoemd wordt, loopt van de brug van den Dolder tot in de Eem."

Om het veen te kunnen ontginnen, moest men het overtollige water afvoeren. Daar is men in 1239 mee begonnen. Later heeft men nog een vaart gegraven, die het water van het gebied Den Dolder moest lozen in de Praamgracht. Deze "*Engelsche vaert*" kwam uit bij de brug over de Praamgracht, waar later de herberg Den Dolder werd gebouwd. De poelen waren te diep om het water volledig te kunnen afvloeien.

De Engelsche vaert anno 2004

Wat heeft de naam Den Dolder nu met de huidige gemeenschap te maken, zult u zich afvragen. Dat is voor een groot deel te danken aan de Nederlandsche Centraalspoorweg Maatschappij.

In de Dolderse Kroniek, 6e jaargang nr. 2, kunt u lezen dat Christoph Pleines, toen hij in 1902 van Amersfoort naar hier verhuisde, binnen een half jaar een zeepfabriek bouwde.

Hij heeft erg veel moeite gedaan om hier een echt station te krijgen. Christoph Pleines verwachtte waarschijnlijk dat de Nederlandsche Centraalspoorweg Maatschappij net zo snel kon werken

De poel bij de Nonnengroep west anno 2004

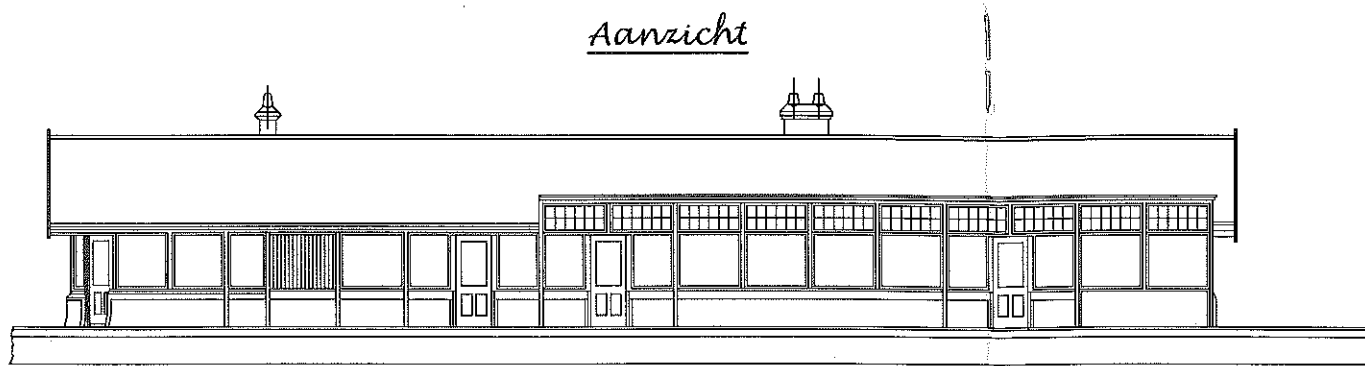
als hij. De maatschappij was echter volop bezig een aantal stations te bouwen op de Veluwe. Het station in onze gemeenschap had voor de Nederlandsche Centraalspoorweg Maatschappij niet de hoogste prioriteit.

Toen omstreeks 1910 het aantal reizigers begon toe te nemen, door uitbreiding van de W.A. Stichting en de zeepfabriek "*De Duif*", werden plannen gemaakt voor het bouwen van een station.

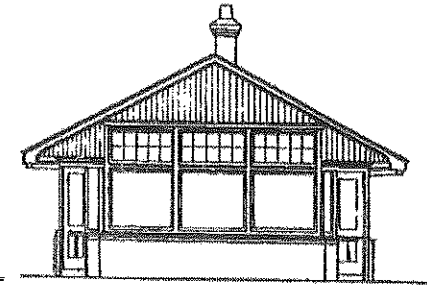
De Nederlandsche Centraalspoorweg Maatschappij wilde echter wel een echte naam geven aan dat station. De naam "*halte Dolderscheweg*" vond men niet passen. De dichtstbijzijnde buurtschappen waren Huis ter Heide en Den Dolder. Huis ter Heide had inmiddels al een station aan de lijn De Bilt - Zeist. Dus koos men voor de naam "*den Dolder*". Medio 1911 vroeg men daarvoor toestemming aan de Minister van Waterstaat. Deze vroeg toen advies aan het college van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Zeist.

Haltegebouw Den Dolder

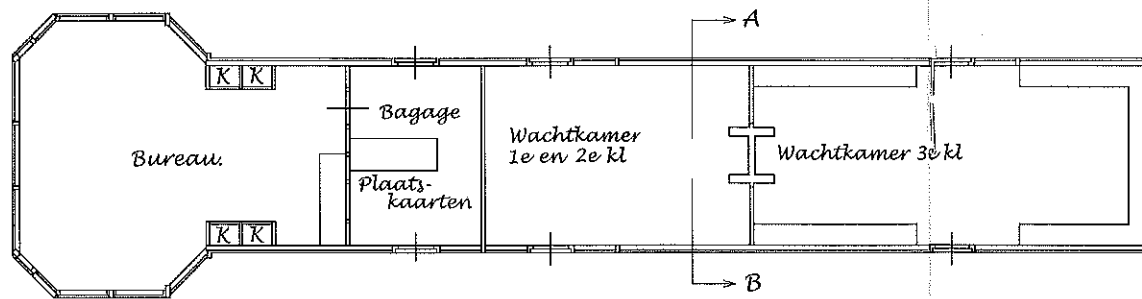
Aanzicht

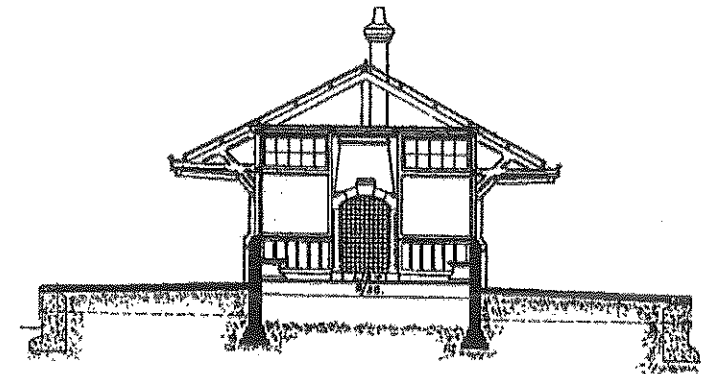
Eindgevel bureau

Plattegrond

Doorsnede A. B.

Dit advies werd op 13 december 1911 behandeld in de gemeenteraadsvergadering van Zeist. Tijdens deze vergadering werd afwisselend gesproken over de naam "de Dolder" of "den Dolder" en soms alleen maar over "Dolder". Deze uitdrukkingen zijn in het verslag precies zo weergegeven.

De heer Pleines, die lid was van de gemeenteraad, had natuurlijk de agenda van de vergadering gelezen en wist welke naam men in gedachten had. Hij stelde voor om het bewoonde gedeelte van de Dolderscheweg in deze buurtschap, Duivenhorst te noemen. Zijn voorstel werd gesteund door de heren Fakkeldij en Bendien. Het college van B. en W wilde dat voorstel niet steunen en vond de oude naam "Dolder" beter, omdat iedere Zeistenaar deze zou kennen. De heer Pleines hechtte niet aan de naam Duivenhorst maar vond de naam "Dolder" ongeschikt en ongewenst, omdat het een naam was van een put in de buurt van het Prins Hendriksoord. Hij vond ook dat de naam eenvoudig misbruikt kon worden, door dat er in nabijheid een krankzinnigengesticht stond. Iedere naam vond hij goed, als het maar niet ging naar dolle.

De heer Stoové vond elke naam goed en beweerde nooit te hebben geweten dat er een naam "Dolder" bestond. De heer Vis was het met de heer Pleines eens en wilde in geen geval de naam "Dolder". Hij stelde het College van B. en W. voor enige namen bij elkaar te zoeken. Over het voorstel van de heer Pleines om de gemeenschap Duivenhorst te noemen werd toen gestemd. Het voorstel werd met 7 tegen 6 stemmen verworpen.

Toen de naam Duivenhorst werd afgewezen, stelde de voorzitter voor de buurtschap de naam "Dolder" te geven. De heer Van Melsen wilde liever de naam Dolderscheweg houden.

De secretaris herhaalde dat de minister het college van B. en W. om advies had gevraagd over de naam "de Dolder".

De heer Pleines heeft toen voorgesteld, dat als de halte Doldersche weg door een station werd vervangen, deze de naam Duivenhorst te geven. De secretaris heeft hem toen laten weten dat, als de Raad een andere naam zou kiezen voor de buurtschap, hij deze aan de

De Nonnengroep west anno 2004

minister zou kunnen mededelen. Dezelfde naam zou ook kunnen worden gegeven aan het station en aan het nog te stichten postkantoor. De heer Bendien had waarschijnlijk geen idee, waar de betrokken buurtschap lag. Hij stelde voor deze de naam Soesterdal te geven, omdat, volgens hem, deze buurtschap zou liggen tussen Soesterberg en Soestdijk.

De voorzitter merkte toen op, dat dan de verwarring nog groter zou zijn. Het voorstel van het college van B. en W. om toch de buurtschap "de Dolder" te noemen werd met 8 tegen 4 stemmen verworpen. De raad had nu de namen "Dolder", Duivenhorst en Dennenhorst verworpen. De heer Stoové maakte toen de volgende opmerking:

"B. en W. zitten nu eenmaal in den put "Dolder" en komen daar niet meer uit."

De heer Fakkeldij stelde voor dat het college van B. en W. de zaak

nog eens zou moeten overwegen om, in een volgende vergadering, een nieuw voorstel te kunnen doen.

De volgende gemeenteraadsvergadering werd vastgesteld op 1 februari 1912.

Het is niet bekend of het college van B. en W. toen al op de hoogte was van het feit dat de minister inmiddels toestemming had gegeven aan de Nederlandsche Centraalspoorweg Maatschappij om de naam "den Dolder" te mogen gebruiken. Het personeel van de spoorwegen werd op 3 januari geïnstrueerd de naam "den Dolder" te gebruiken.

"Nederlandsche Centraal Spoorweg Maatschappij.

Utrecht 3 Januari 1912.

Dienstorder No. 560

Ik heb de eer U mede te deelen dat ingevolge ontvangen Ministerieel aanschrijving, met ingang van 1 mei 1912 de naam van de Stopplaats "Dolderscheweg" wordt veranderd in "den Dolder".

Ik verzoek U hiervan goede nota te nemen en tijdig de noodige voorzieningen te treffen.

De Directeur."

Gemeenteraadsvergadering 1 februari 1912.

De heer Stoové vroeg wat het college van B. en W. dacht te doen, met het verzoek van een deel van de Raad, om aan de buurtschap Dolderscheweg de naam Duivenhorst te geven, nu de minister aan het station al de naam "den Dolder" heeft gegeven. De voorzitter antwoordde, dat de naam Duivenhorst reeds was afgestemd. De heer Vis dacht, dat het college van B. en W. nog een andere naam zou bedenken.

De voorzitter was van mening dat dit geen zin meer had, nu de minister aan het station reeds de naam "den Dolder" had gegeven. De heer Egeling zei toen, dat het college van B. en W., voordat de ministeriële beschikking kwam, de zaak nog wel heeft overwogen, maar geen naam heeft kunnen vinden, waaraan het de voorkeur gaf boven de aan de minister voorgestelde naam "de Dolder".

De heer Pleines stelde voor op het besluit van de vorige vergadering terug te komen en de buurtschap alsnog Duivenhorst te noemen. Dit voorstel werd gesteund door de heren Stoové en Fakkeldij.

De voorzitter was van mening dat op de ontworpen dienstregeling het station met de naam "de Dolder" reeds voorkwam, zodat hij vreesde dat aanneming van het voorstel verwarring zou kunnen stichten. De heer Pleines zei toen, dat de dienstregeling nog niet ontworpen was, terwijl hij er van overtuigd was, dat de Minister de naam nog wel in Duivenhorst zou willen veranderen, als B. en W. dit niet zouden tegenwerken.

De heer Stoové zou het verzoek van de bewoners willen toestaan, nu zij allen daarop prijs bleken te stellen; evengoed als indertijd het verzoek is toegestaan om de Schapendrift te Zeist, Sanatoriumlaan te noemen.

De heer Blooker merkte op, dat Schapendrift geen historische naam was, wat wel het geval is met de naam van "den Dolder." Hij las uit een oud jaarboekje enige historische bijzonderheden voor omtrent Zeist, waaruit bleek, dat "de Dolder" reeds bestond, toen graaf Willem van Nassau op 22 januari 1672 uitgestrekte gronden aankocht, welke toen grensden aan "de Dolder", terwijl "de Dolder" ook een van de grenzen was van het gebied waarbinnen de heer van Odijk zijn gerechtigheid uitoefende.

De heer Pleines merkte op, dat wat de heer Blooker daar voorlas, vroeger misschien betekenis kan hebben gehad, maar nu niet meer. Wat nu nog voor "de Dolder" doorgaat, is niets anders dan een dichtgegooide put.

De voorzitter begreep niet waarom een vreemde naam als Duivenhorst aan een buurtschap gegeven moest worden. Daarom ontraadde hij aanneming van het voorstel.

De heer Adriaanse wenste in dit geval niet mee te gaan met het star conservatisme van het college van B. en W., nu de bewoners van de buurtschap het voorstel zo graag aangenomen zagen worden. De heer Egeling zei, dat naar het hem voorkwam, de Raad in deze kwestie geen beslissing kon nemen. In deze gemeente bestaan

verschillende buurtschappen, b.v. Siberië enz., waarvan de namen zijn ontstaan buiten de Raad om. De heer Pleines was volgens hem volkomen bevoegd aan zijn eigen terrein de naam "Duivenhorst" te geven. Hij vond ook dat de Raad hierover niets te zeggen had. De heer Van den Brink gaf de heer Pleines in overweging zijn bezittingen Duivenhorst te noemen en daarbij een groot bord met dat opschrift aan te brengen.

De heer Kamphuis had gedacht, dat het college van B. en W. met een anderen naam zou zijn gekomen. Nu zij dat niet gedaan heeft, zou hij de zaak nog eens willen overdenken, omdat hij er wel iets voor voelde met de wensen van de bewoners rekening te houden. Hij stelde daarom voor de beslissing aan te houden. Over dit voorstel werd gestemd. Er waren evenveel voor- als tegenstemmers. De heer Egeling wees er nog eens op, dat het station al een naam had gekregen. De heer Pleines verklaarde nogmaals er van overtuigd te zijn, dat de minister geen bezwaar zou hebben de naam van het station weer te veranderen, als het gemeentebestuur maar niet tegenwerkte.

De heer Van de Poll verklaarde dat hij aan dat tegenwerken van harte zou willen meedoen, omdat hij Duivenhorst een onmogelijke naam vond. Het voorstel van den heer Pleines werd daarna in stemming gebracht en verworpen met 7 tegen 4 stemmen.

Dat betekende dat de buurtschap de naam "den Dolder" kreeg zoals de minister of eigenlijk de Nederlandsche Centraalspoorweg Maatschappij voorstelde. De vergadering van de gemeenteraad was op 1 februari 1912 dus dat is de datum waarop deze buurtschap zijn naam heeft gekregen. Over een eventuele invoerdatum werd niet gesproken. Dus de datum van de tenaamstelling is 1 februari 1912.

Het gemeentebestuur met ondersteuning van de gemeenteraad bepaalt de naam van een buurtschap en niet de spoorwegen. De spoorwegen kan met toestemming van de minister een naam geven aan een station. De naam van het station Soesterberg werd ook gekozen door de

De poel in de Engelsche vaert anno 2004

Nederlandsche Centraalspoorweg Maatschappij. Toen de naam Soesterberg werd gegeven, stonden er slechts een paar huizen in het huidige dorp. Het dorp Soest was ook toen al dichter bij het station dan het dorp Soesterberg. Het station werd gebouwd vlak bij de Soesterbergscheweg. Begrijpelijk dat men toen als naam voor het station Soesterberg koos. Met deze tenaamstelling werd dus de berg Soesterberg bedoeld en niet het dorp.

Later toen de bebouwing in het gebied van de Soesterduinen, vooral in de omgeving van het station toenam, heeft de gemeente Soest het gebied de naam "Soestduinen" gegeven.

De Nederlandsche Centraalspoorweg Maatschappij heeft toen deze naam ook aan het station gegeven.

Uit het bovenstaande blijkt, dat we op 1 februari 2012 het 100-jarig bestaan van Den Dolder kunnen vieren.

Harm Sok

De historie van "HET STILLE HOFJE"

L.J. Staal

Een Hofje? Waar?.....

(1 - Dolderse Gids nr. 36 d.d. 7 jan 1958)

We stellen ons voor om enkele vervolgstukjes te gaan schrijven over de historie van "Het Stille Hofje".

Een echte Dolderse historie dus.

En toch zou het, wel eens kunnen zijn dat velen van onze lezers, vooral zij die nog maar kort in onze Buurtschap Den Dolder wonen, zich verwonderd afvragen: is hier een Hofje?

En inderdaad we zouden het ons kunnen begrijpen.

Menigmaal toch hebben wij mensen "van buiten" gesproken, die vaak onze mooie Buurtschap bezochten en van het bestaan van "Het Stille Hofje" zelfs niets afwisten. En nogmaals: het is te begrijpen. De ingang (een bescheiden ijzeren hek tussen Pleineslaan no. 66 en 68) doet niet vermoeden dat hier de toegang is tot de "Stille Rustplaats der doden" van Den Dolder. Men is trouwens deze toegang voorbij voor men het weet.

Er is dan ook niet veel veranderd aan dit Stille Hofje in de Dolderse Heide sinds wijlen de heer Pleines dit in 1904 openstelde.

Er heerst nog dezelfde rust. O zeker, er zijn in die halve eeuw zerken en paaltjes bijgekomen. Toch zal men zich verwonderen over het geringe aantal hiervan.

Immers, binnen enkele ogenblikken zou men ze vrij nauwkeurig kunnen tellen.

Om echter een antwoord te kunnen geven op de vragen die hierover rijzen, moet men iets van de historie kennen van deze kleine Rustplaats der doden.

We willen trachten er hier iets van te vertellen.

Maar dat doen we dan in de vervolgstukjes, welke u hier telkens zult kunnen aantreffen.

Een vraagstuk

L.J. Staal

(2 - Dolderse Gids nr. 37 d.d. 21 jan 1958)

In dit tweede stukje zouden we dan beginnen met iets te vertellen over de historie van het Stille Hofje. Waar begint eigenlijk deze historie? We kunnen gerust zeggen: wanneer in de nacht van 16 op 17 januari 1902 niet de Zeepfabriek "De Duif" in Amersfoort door brand was verwoest geworden, zou er misschien in het geheel niet over een historie van het Stille Hofje kunnen worden geschreven, ja, zou wellicht Den Dolder er niet zijn geweest, althans niet zoals het nu is.

Immers, dank zij het feit, dat het gemeentebestuur van Amersfoort geen toestemming wilde verlenen tot de wederopbouw van genoemde zeepfabriek, althans niet op dezelfde plaats, zocht de heer Pleines, eigenaar van de fabriek, naar een andere plaats tot vestiging van zijn fabriek. Een overeenstemming tussen de heer Pleines en het gemeentebestuur liet op zich wachten, besprekingen hieromtrent liepen op niets uit. Toen meende de heer Pleines een geschikte plaats te hebben gevonden: een uitgestrekt terrein in de stille heide gelegen in de onmiddellijke nabijheid van "halte Dolderscheweg", aan de spoorlijn Utrecht- Amersfoort.

Inmiddels was een noodfabriekje opgetrokken in Amersfoort in afwachting van de verhuizing naar "halte Dolderscheweg". Edoch, deze streek was een onherbergzaam oord, schier onbewoond, verstocken van elke verbinding met de omliggende dorpen, behoudens de spoorlijn Utrecht-Amersfoort. En hoe vestig je hier nu zulk een groot bedrijf (althans voor die tijd) met het daarbij behorende personeel en de gezinnen die meekomen? Een vraagstuk dat de heer Pleines evenzeer had op te lossen.

De oplossing

L.J.Staal

(3 - Dolderse Gids nr. 38 d.d. 4 febr. 1958)

Het besluit was dus genomen, althans door de heer Pleines: de zeepfabriek zou worden verplaatst en opgebouwd op een nog ongecultiveerd terrein ergens aan de spoorlijn Utrecht-Amersfoort, bij "halte Dolderscheweg"

Maar nu de uitvoering.

Er was voor het personeel zelfs nog geen plaggehut om in te verblijven. Wel had de heer Pleines met zijn personeel een bezoek gebracht in de heide en hun de plaats gewezen waar hij de fabrieksgebouwen wenste op te zetten, doch de mannen hadden hem zwijgend aangestaard. Zij dachten aan hun gezinnen en alles wat daarmee samenhangt: behuizing, onderwijs, kerkbezoek enz. Doch daar te midden van de stille, geurende heide, had de heer Pleines, hun vragen begrijpende, overredend gezegd: "daar zal IK voor zorgen". Met dat woordje "daar" bedoelde hij de: nodige woningen, een school, een gelegenheid om te "kerken", enz. Want dat waren de bezwaren die zijn mannen hadden aangevoerd. Hierop klonk toen het gezamenlijke antwoord: dan gaan we met u mee.

En de heer Pleines heeft zijn beloften ingelost.

Reeds in april werd, gelijktijdig met de bouw van de fabriek, een aanvang gemaakt met het leggen van de fundamenteën voor een kantoor, zes blokken, ieder van twee arbeiderswoningen, vier opzichterswoningen, een boerderij en een woonhuis voor de heer Pleines (de grote villa aan de Dolderseweg t.o. de Fröbelschool). In 1906 werd op het terrein langs de Dolderseweg, want de bezittingen aan grond die de heer Pleines had aangekocht waren uitgestrekt, een Christelijke school geopend. (Voor die tijd hadden de kinderen van het personeel van de heer Pleines een christelijke school in Soestdijk bezocht)

En toch...

L.J.Staal

(4 - Dolderse Gids nr. 40 d.d. 4 maart 1958)

Zo had de heer Pleines dan voor alles gezorgd. Zelfs had hij een school laten bouwen, nadat de kinderen tot 1906 aan de Lazarusberg in Soestdijk naar school waren geweest bij "de meester met de baard". Zelfs het treingeld werd door de heer Pleines vergoed.

Zo scheen het dus wel of de heer Pleines voor alle ongerief, verbonden aan het wonen in "de nederzetting aan de halte Dolderscheweg", een oplossing had gevonden.

En toch zou spoedig blijken dat men aan één zaak niet had gedacht. Een zaak, waarmee heel dikwijls maar al te weinig rekening wordt gehouden bij het maken van plannen en het nemen van beslissingen. Wij bedoelen hier: de dood. De dood, die vaak onverwacht aan onze woning klopt en geen rekening houdt met onze plannen.

Het gebeurde n.l., dat een kind van een der werknemers van de heer Pleines stierf. Toen deed zich de vraag voor: waar moet dit kind nu worden begraven? De dichtstbijgelegen plaats was het Zeister kerkhof. Dit lag echter ongeveer 1½ uur lopen van "halte Dolderscheweg" af. En toch moest men deze verre tocht maken.

Toen besloot de heer Pleines om ook voor deze moeilijkheden een oplossing te zoeken.

Niet lang daarna richtte hij zich n.l. tot de Kroon om toestemming tot het aanleggen van een eigen begraafplaats.

Het verzoek werd ingewilligd.

Nu werd er gezocht naar een plekje waar men zijn doden zou kunnen ter ruste leggen.

En dit werd gevonden in de stilte van de heide tegenover de rij huizenblokken achter het zandpad, dat nu Pleineslaan heet.

Het eerste graf

L.J.Staal

(5 - Dolderse Gids nr. 41 d.d. 18 maart 1958)

Zo zou het dan niet meer nodig zijn, indien het geval zich voordeed dat aan „Halte Dolderscheweg" weer een sterfgeval was te betreuren, dat men de dode ruim anderhalf uur gaans zou moeten gaan begraven.

De heer Pleines zou eigenaar zijn van het aan te leggen hofje en kon dus zelf beslissen waar en hoe deze begraafplaats zou worden aangelegd. En dat deed hij dan ook.

Wij maakten er reeds melding van, dat hij als plaats uitkoos een plek, dicht bij de huizenblokken, waarin zijn personeel "behuizing" had gevonden: het zandpad, dat nu de naam van Pleineslaan draagt.

De heer Pleines begon dan ook met een deel van de ongerepte natuur achter de tegenwoordige Pleineslaan te laten afbakenen en de toegang daar heen af te sluiten met een hek. Toen dat gebeurd was liet hij het terrein in vier vakken verdelen. Het eerste vak (bij de ingang van het hofje) reserveerde hij voor zijn gezin. Het tweede gedeelte bestemde hij voor zijn werknemers en hun huisgenoten.

Ook aan eventuele nieuwe bewoners in zijn "nederzetting" dacht de heer Pleines en bestemde daarvoor het derde vak.

Tenslotte bleef het vierde deel over, dat men rechts achter in het oude gedeelte van de begraafplaats vindt, want het zal wel bekend zijn, dat deze begraafplaats later is uitgebreid. (We hopen hierover t.z.t nog wel wat te vertellen). Dit gedeelte werd gereserveerd voor onvoorziene gevallen.

Helaas! Nog maar pas was "Het Stille Hofje" klaar of de doodsgriener moest reeds de eerste spade in de grond steken in het gedeelte, bestemd voor het personeel van "De Duif" en hun gezinsleden.

Het was voor de vrouw van wijlen de heer Pol, voor wie dit eerste graf werd gedolven.

Lekker gezellig. Remia

**Remia Den Dolder:
Sauzenhart van
Nederland.**

